

Atso Taipale

Haastattelu: lehtori Seija Aarto

Järvenpään lukion pitkäaikainen rehtori Atso Taipale jää eläkkeelle kuluvan lukuvuoden päättyessä. Haastattelussa hän kertoo koulutyöstä, sen muutoksesta ja tulevaisuudesta – sekä siitä, miten almanakan tyhjeneminen syksyn myötä muuttaa hänen elämäänsä.

Kuva: Tiina Heikkilä TOC

Millaisia suunnitelmia Sinulla oli ammattisi näiden ylioppilaskäsi päästessä? Olko pedagogin ja koulumiehen ura itsestään selvyyys ja tuossa vaiheessa, vai olko mahdollisuutta muutaikin?

Ylioppilaskäsenä suunnitelmät olivat aika hataria eikä koulu-ura ainakaan tullut päälimmäisenä mielen. Armaijan jälkeen oli helppo hakertaa kotini lähellä sijainneeseen Jyväskylän yliopistoon lukemaan historiaa. Historia oli kiinnostanut jo alkuolutta alkaen – tosin uranielissä monet muut vaihtoehdot pyörivät mielessäni ennen sitä. Aloin opiskella myös kasvatustiedettä ja psykologiaa, jotka olivat tuolloin muotulajia ainakin Jyväskylässä. Vaikuttava jaksio oli pariin vuoden työskentely yliopiston kasvatustieteiden laitoksella. Kouluhaastattelu oli silloin kivasta ja lullen, että tuo aika on vaikuttanut merkittävästi näkemyksieni koulupuolesta ja uran aikana tekemini valintoihin. Työajaympäristölläni oli jalat reippaasti irti maasta, mitä edesauttoi koulukokemuksen raporttaminen vielä tuorees-

sa muistissa oleviin omiin kouluvuosiin. Olin valtaisan innostunut ja hakeuduin lukionopettajaksi heti pätevydyttyäni.

Ehdit toimia Järvenpään lukion rehtorina yli kolme vuosikymmentä. Mikä sai Sinut aikanaan hakeutumaan juuri Järvenpäähän ja pyrkimään lukion rehtoriksi?

Toimin opettajana Tuusulan ja Forssan yhteiskouluissa yhteensä kolme vuotta. Mieli paloi jatko-opintoihin ja isompiin vastuisiin. Silloin oli runsaasti tarjolla töitä valtion ja kuntien puolesta opettajatuohallinnossa. Myös rehtorin virkoka avautui satamäärin, kun vanhat oppikoulut jätettiin kahtia järkeväksi ja lausoksi. Menen muun kokemattoman tavoin aloitin rehtorin hommat koulujärjestelmän muutoksen astussa voimaan syksyllä 1976. Aloitus oli tehtävä opettajalle helppo, koska ohjelta nitti, kun päätövalta keskittyi erilaisiin virastoihin. Koulujaahan purettiin tuolloin osaksi yhteisen

muuttin. Vaikka tilanne oli sen sijaan monille kokenelle konkareille, joita risoi kontrollin ja koulun ulkopuolelta tulevan ohjauksen liittäminen.

Olimme päättäneet, että sopivan tilaisuuden tulien hakeudumme joko Jyväskylän tai Helsingin seudulle lähinnä yliopistojen ja perhesyiden vuoksi. Eräänä perjantaina toskokoussa 1980 sain tiedon, että olin jäänyt kakkoseksi Laukaan yläkoulu-lukion rehtorin vaalissa. Se harmitti, mutta tasis sitenkin olla onnempoisu. Oihan se typeriä idea ainakin noissa oloissa yrittää hakeutua entisten opettajien ensimieheksi. Illalla sitten kävin kaivamassa lehdistä aikokosta viikkon vanhan Hesarin, jossa muuttin olojen kiinnostavan oloisen haakuilmoituksen. Silloin oli tavattavasti luetta syyt miksi kannattaa hakeutua rehtoriksi Järvenpään lukioon: kasvava oppilasmäärä ja nopea junajayheys Helsinkiin. Illan mittaan kokosimme Liisan kanssa vähäisiä tietoja Järvenpäästä. Positiivinen mielikuva vahvistui, ja hu-

kupäätos oli selvä. Valintapäätös tuli kesäkuun puolivälissä, työt alkoivat elokuussa ja perheeni ”työperäinen” muutto Järvenpäähän tapahtui lokakuussa.

Opiskelu, pedagogiikka ja koulutyön pitteet ovat näin pitkän ajan kuluksa ehtineet jo paljon muuttua. Entä opiskelijat, jos heita vertaa entisaikojen oppilaisiin?

Opiskelijat eivät ole juurikaan muuttaneet, tuntuu tosin jostain syytä nuoremmille. Vuorovaikutus on ollut aina mutkasta – nykynuoret ovat kuitenkin jonkin verran avoimempia. Elämänsä meina on muuttunut melkoisesti kolmessakymmenessä vuodessa, ja se näkyy nuorten elämässä. Nuoret ovat tottuneet jo varhain huolehtimaan asioistaan, ja kansainvälisyys on nyt arkipäivää. Elämäntyylin hektisyys näkyy myös siinä, että monet joutuvat selvitytymään

4

vaikessa oloissa: kaupunkiin talous sakkasi pahasti 1997, ja monet muutkin tärkeät hankkeet kilpailivat määrärahoista. Hankesuunnitelu pysäytettiin syksyllä 1997, ja keväällä 1998 toteutettiin laajamittaiset opettajien lomautukset. Saman vuoden syksystä alkaen tuuli sitten käännytylukuun kansalta myönteisiksi. Luottamusmiehe- ja virkamiespihito sitoutuivat lukiohankkeeseen, ja käynnistettiin ponnistellut valtionavun saamiseksi. Valtionappäätös tuli aikanaan, ja pari vuotista pysähdyksissä ollut suunnittelu käynnistettiin uudelleen.

Opettajat sitoutuivat hankkeen suunnitteluun. Tietein lukuisia tutkimusmarkkoja ja pidettiin pitkää palaveria arkitehtien kanssa. Työnoteja ei laskettu – palkkio tuli sitten aikanaan siinä, että päästiin työskentelemään huippuohjelmassa olosuhteissa. Rakennusvaiheessa suunnittelijoiden, rakentajien, kaupungin teknisen toimien ja opettajien yhteistyö pelasi hienosti, ja se näkyy lopputuloksessa.

Mitä aiot tehdä eläkkeellä, kun almanakka alkaa syksystä lähtien näyttää toisenlaiselta?

Perhepihito on monsen kertaan todettu, että tehdään sitten sitä ja tätä, kun työhön oletta alkaa vapautua. Tuttaopirissä alkua työstä vapaiden määrä kasvaa – heidän kokemuksesta perustella tulevaisuus näyttää ihan mukavalta. En kuitenkaan listaa tulevia tekemisiä, koska se luo painetta, ja mistään tässä pyritään enoon. Muiden kaltaisesti tavoin toivon, että teveyttä riittäisi mahdollisimman pitkään. Odotan kiireetöntä yhdessäoloa perheen ja ystävien kanssa sekä uusia oppimiskokemuksia. Isovanhempana haluan olla lasteni perheiden caustatukana.

kon koulun johtaminen on varmaan ollut varsin kokonaisvaltaista ja hektistä työtä. Olet kuitenkin ehtinyt opiskella työn ohessa ja väitellä jopa tohtoriksiin kasvatustieteestä. Mitä tämä on merkinnyt itsellesi ja työllesi rehtorina?

Haasteellisuus, monipuolisuus ja suora kontakti muuroioon ovat olleet syynä siihen, että en ole haikallut muuhun töihin. Opiskelun aloittaminen uudelleen lykkääntyi, koska aika ei yksinkertaisesti riittänyt. Lukio muuttui kurssimuotoiseksi ja siirryttiin jaksoluukuun. Sitä seurasi ympärivuotinen lukujärjestysväntö, joka helpotti vastata sitten, kun saatiin tietokoneohjelmia käyttöön. Iso osa arkiloisista ja viikonlopuista kului lähes kymmenen vuotta koripallokentällä omien poikien kanssa. Pitkää työuraa en ollut kuitenkaan jaksanut wiedä läpi ilman opiskelua. Joku viisas on sanonut, että omien koirien välin kannattaa investoida. Se kulkee aina mukana ja on soojassa subdannevalheiltuilla.

Yliopistokontaktit olivat minulla Jyväskylässä, ja kiinnityminen minulle tuntemattomaan yliopistoyhteisöön tapahtui hitaasti. Osallittuun pitkäin rehtorikoulutajaröyhämiin Helsinkiin ja Amstedamin yliopistossa. Työskentelin kouluttajana pari vuotta Vantaan täydennyskoulutuslaitoksella (nyk. Palmiana) ja löysin sopivan tutkimus-

6

5